

โครงการยววิจัยเศรษฐกิจชุมชนฉบับสมบูรณ์ ปี 2552

โครงการ เส้นทางตลาดของหอยตลับ(หอยปะ)

อาจารย์ที่ปรึกษานางสาวสุนันท์ นุสบล
โรงเรียนกันตังพิทยากร

คณะผู้วิจัย

1. นางสาวสุริณี กิ่งกาด
2. นางสาวดวงสุดา พิลาเจือ
3. นางสาวศิริพร คงสิน
4. นางสาวมลจิรา ชูเพชร

เดือนตุลาคม 2553

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ชุดโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง”

กิตติกรรมประกาศ

รายงานโครงการเส้นทางการตลาดของหอยตลับ(หอยปะ)ในหมู่ที่3 ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรังฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ขอบคุณคุณครูที่ปรึกษาโครงการ นางสาวสุนันท์ นุสบล และนางสุนีย์ ใจเหล็ก ผู้อำนวยการโรงเรียนกันตังพิทยากร เจ้าหน้าที่จากสำนักงานกองทุนการวิจัย(สกว.)ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนการจัดเกลาโครงการจนสามารถนำข้อมูลเผยแพร่ไปยังผู้ที่สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับหอยปะได้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังวนที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สภาพพื้นที่และสภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านและสมาคมหอยดองที่ให้ ความอนุเคราะห์ข้อมูลหอยตลับเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย

สุริณี	กิ่งกาด
ดวงสุดา	พิลาเจือ
ศิริพร	กงสิน
มลจิรา	ชูเพชร

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาในการค้นหาความเหมาะสมของพื้นที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ ศึกษาการจัดแรงงานของครอบครัว รายได้รายจ่ายของแต่ละครัวเรือนของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะและศึกษาช่องทางการตลาดของหอยปะ โดยวิธีการสัมภาษณ์ชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะในหมู่ที่ 3 ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ครัวเรือน และสำรวจพื้นที่แหล่งที่อยู่อาศัยของหอยปะ จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะประกอบไปด้วยผู้ที่หาหอยเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม วิธีที่ใช้ในการหาหอยมี 3 วิธี ได้แก่ การหาด้วยมือ การหาด้วยคราดมือและการหาด้วยคราดเครื่อง การสำรวจพื้นที่แหล่งที่อยู่อาศัยของหอยปะ พบว่าสภาพพื้นที่ของหอยปะจะมีลักษณะเป็นพื้นที่เป็นทรายหรือโคลนปนทราย โดยฝังตัวอยู่ใต้พื้นทรายที่มีความลึกจากผิวดินประมาณ 5-10 ซม. รายรับของชาวบ้านเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 435.4 บาทต่อวัน โดยมีรายได้อยู่ระหว่าง 200 – 1,200 บาทต่อวัน โดยมีรายจ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 262.4 บาทต่อวัน โดยมีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 100-600 บาทต่อวัน ค่าใช้จ่ายในแต่ละวันของชาวบ้านประกอบไปด้วยค่าอาหาร ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าใช้จ่ายส่วนตัว เป็นต้น ช่องทางการตลาดของหอยปะในหมู่บ้านบ้านแหลมชาวบ้านจะมีวิธีการจำหน่ายหอยด้วยกัน 4 วิธี คือ การจำหน่ายด้วยตัวเองตามบ้านเรือน ส่งการจำหน่ายกับพ่อค้าภูเก็ต กระบี่ สตูล ทับเที่ยง และมหาชัย การจำหน่ายหอยแปรรูป จะส่งจำหน่ายไปยังตลาดมหาชัย แล้วจะมีพ่อค้ามาซื้อไปจำหน่ายต่อโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งสร้างรายได้ของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะได้แก่ บริเวณเกาะหอไหร่ เกาะหน้าวังวน(หรือที่ชาวบ้านทำเรือเรียกว่าเกาะหน้าบ้าน) และบริเวณหาดสั้นเนื่องจากเป็นเกาะที่อยู่ใกล้บ้านอยู่ติดปากแม่น้ำปะเหลียนมีลักษณะเป็นคลองน้ำกร่อยที่เป็นรอยต่อระหว่างน้ำจืดและน้ำเค็มอุดมไปด้วยอินทรีย์สารที่เป็นอาหารสำคัญสำหรับสัตว์น้ำ สัตว์น้ำบริเวณนี้เป็นแหล่งอาหารสำหรับประชากรในจังหวัดต่างๆ เช่น พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูลและสงขลา จากการศึกษาครั้งนี้ได้ตระหนักว่าควรมีการร่วมมือกันอนุรักษ์และป้องกันไม่ให้ชาวบ้านใช้คราดเครื่องในการจับหอยปะเพราะว่าการใช้คราดเครื่องในการจับหอยปะจะต้องลากด้วยเรือหางยาวเป็นระยะทางไกลจึงกระทบต่อการขยายพันธุ์ของหอยปะ ดังนั้นเราจึงควรร่วมมือกันอนุรักษ์หอยปะให้มีการขยายพันธุ์และอยู่กับหมู่บ้านบ้านแหลมตลอดไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 นิยามคำศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 สภาพพื้นที่	4
2.2 กลุ่มน้ำปะเหลียน	5
2.3 หอยปะ	6
2.4 ทฤษฎีช่องทางการตลาด	7
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	9
3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	9
3.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	9
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาร้อยละ	11
3.5 การรายงานนำเสนอในรูปแบบบรรยายเชิงพรรณนา	11
3.6 เขียนรายงานและจัดทำเป็นรูปเล่มรายงาน	11
3.7 จัดประชุมนำเสนอผลการศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้องในชุมชน	11

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 ผลการศึกษา

4.1 ข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาและความเหมาะสมของพื้นที่ในการประกอบอาชีพ	12
4.2 การจัดสรรแรงงานของครอบครัวและรายรับรายจ่าย	13
4.3 ช่องทางการตลาด	20

บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาในการค้นหาความเหมาะสมของพื้นที่	21
รายรับรายจ่ายของชาวบ้าน	22
ช่องทางการตลาดของหอยปะ	22
ข้อเสนอแนะ	23

เอกสารอ้างอิง	24
---------------	----

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายรับรายจ่าย ปริมาณหอย	26
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรม	31
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	37

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้าที่
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลประชากร	4
ตารางที่ 4.1.2 อุปกรณ์และวิธีที่ใช้ในการหาหอยปะ	14
ตารางที่ 4.2.2 แสดงรายรับของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ	18
ตารางที่ 4.2.3 แสดงรายจ่ายของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ	19

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 3.3.2	ภาพที่ 1 การหาด้วยมือ	10
	ภาพที่ 2 การหาด้วยคราดมือ	10
	ภาพที่ 3 การหาด้วยคราดเครื่อง	10
ภาพที่ 4.1.2	ภาพที่ 1 แข่ง	14
	ภาพที่ 2 กระสอบหรือถุง	14
	ภาพที่ 3 คราดมือ	14
	ภาพที่ 4 ใช้คราดเครื่อง	14
	ภาพที่ 5 การหาด้วยมือ	15
	ภาพที่ 6 การหาด้วยคราดมือ	15
	ภาพที่ 7 การหาด้วยคราดเครื่อง	15
	ภาพที่ 8 หอยขนาดใหญ่	16
	ภาพที่ 9 หอยขนาดกลาง	16
ภาพที่ 4.2.1	แผนภาพแสดงจำนวนแรงงานในการหาหอยปะของ 50 ครั้วเรือน	17
ภาพที่ 4.2.2	แผนภาพแสดงรายได้ของครั้วเรือนจาก 50 ครั้วเรือน	17
ภาพที่ 4.2.3	แผนภาพรายจ่ายของครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ	18

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคใต้มีพื้นที่ทั้งหมด 44.2 ล้านไร่ ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ 14 จังหวัด โครงสร้างการผลิตของภาคใต้พึ่งพาภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก สาขาการผลิตที่มีความสำคัญรองลงมาได้แก่ สาขาการผลิตอุตสาหกรรม และสาขาการค้าส่งและค้าปลีก อาชีพในภาคใต้มีค่อนข้างหลากหลายไปในแต่ละจังหวัด แต่ที่สำคัญได้แก่การทำสวน มีสวนยางพาราเป็นพืชสำคัญที่สุด รองลงมาเป็นสวนมะพร้าว สวนผลไม้ ซึ่งได้แก่ เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง สวนปาล์มน้ำมัน ไร่กาแฟ ส่วนการทำนาจะมีมากทางด้านชายฝั่งตะวันออกในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และบางส่วนของจังหวัดสงขลา นอกเหนือไปจากการเกษตรกรรมทางภาคใต้มีการทำเหมืองแร่ ซึ่งทำกันในหลายจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นการขุดแร่ดินบุก การประมงมีการทำกันตลอดชายฝั่งทะเลและมีทำเรือประมงที่ไปจับปลาห่างจากชายฝั่ง โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกมีทำเรือประมงที่จังหวัดระนองและที่กันตัง จังหวัดตรัง พร้อมกับมีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำคอยรองรับด้วยการท่องเที่ยวในปัจจุบันกลายเป็นอาชีพที่สำคัญของประชากรในเกาะสมุย เกาะพะงัน จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ และตรัง

เนื่องจากจังหวัดตรังอยู่ติดแนวชายฝั่งจึงมีอาชีพประมงชายฝั่งอยู่ในหลายพื้นที่แต่สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดตรัง ขึ้นอยู่กับพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ยางพาราเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ ประมงชายฝั่ง ประมงชายฝั่งมีมากในอำเภอกันตังเนื่องด้วยอำเภอกันตังเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำตรังอาชีพส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับประมงชายฝั่งแต่ก็ยังเป็นรองกลีกรมยางพารา ตำบลในอำเภอกันตังที่อยู่ติดกับชายฝั่งทะเลได้แก่ ตำบลวังวน ตำบลเกาะลิบง ตำบลกันตังใต้ ตำบลกันตัง ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตังมีพื้นที่ส่วนที่เป็นเกาะประมาณ 21 เกาะ มีเกาะที่สำคัญ ๆ ได้แก่ เกาะมุกด์ เกาะลิบง เกาะกระดาน ซึ่งอยู่ในเขตตำบลเกาะลิบง นอกจากนี้ยังมีเกาะกลาง เกาะนก อยู่ในเขตตำบลนาเกลือ เกาะจากอยู่ในเขตตำบลบ่อน้ำร้อน เกาะเทียม เกาะค้อ เกาะโต๊ะहर้า เกาะกา เกาะหลาดำ อยู่ในเขตตำบลกันตังใต้ ชาวบ้านในตำบลเหล่านี้ล้วนประกอบอาชีพประมงชายฝั่งทั้งสิ้น

ตำบลวังวนตั้งอยู่ในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านท่าเรือ หมู่บ้านห้วยลึก หมู่บ้านบ้านแหลม หมู่บ้านปาเตและหมู่บ้านนายอดทอง สภาพเศรษฐกิจใน ตำบลวังวนประชากรในตำบลวังวนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำสวนยางพาราซึ่งประมาณร้อยละ 60 ของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ก็มีอาชีพอื่นรองลงมาได้แก่ ประมงชายฝั่ง รับจ้างทั่วไป

ทำนาทุ้งกุลาคำ คำชาย ทำใบจาก รับราชการ เกษตรกรรมอื่นๆ เช่นทำสวนปาล์มน้ำมัน ปลุกพืช ผักสวนครัว

ในหมู่บ้านบ้านแหลมนั้นประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมง เนื่องจากสภาพพื้นที่หมู่บ้านบ้านแหลมนั้นติดกับชายฝั่งทะเล หอยปะจึงมีมากในหมู่บ้านบ้านแหลม เพราะบ้านแหลมนั้นอยู่บริเวณปากแม่น้ำปะเหลียน หอยปะเป็นทรัพยากรที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ในแม่น้ำปะเหลียนตอนกลาง บริเวณเกาะหอไหร่และเกาะกลางซึ่งติดต่อกับ 3 ตำบล คือ บ้านนาวังวนและทุ่งกระบือ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 5 ตารางกิโลเมตร เป็นแหล่งอาหารและสร้างรายได้ให้กับชาวประมงใน 3 อำเภอของจังหวัดตรังมาเป็นเวลาช้านาน ชายฝั่งจังหวัดตรังมีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรชายฝั่ง เช่น ป่าชายเลน ปะการัง หอยทะเล และทรัพยากรสัตว์น้ำต่างๆ มีชุมชนนับร้อยชุมชนที่ได้พึ่งพาทรัพยากรชายฝั่งเหล่านี้ บริเวณแม่น้ำปะเหลียนนับเป็นแหล่งทรัพยากรชายฝั่งที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดตรัง

ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าหอยปะเป็นทรัพยากรที่สำคัญของหมู่บ้านจึงได้ทำการวิจัยเส้นทางการตลาดของหอยปะ พร้อมกับช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรหอยปะ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญา ในการค้นหาความเหมาะสมของพื้นที่ประกอบอาชีพหาหอยปะในหมู่ที่ 3 ต.วังวน อ.กันตัง จ.ตรัง

2.2 เพื่อศึกษาการจัดสรรแรงงานของครอบครัว รายได้รายจ่ายแต่ละครัวเรือนของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะในหมู่ที่ 3 ต.วังวน อ.กันตัง จ.ตรัง

2.3 เพื่อศึกษาช่องทางการตลาดของหอยปะ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

3.1 ทำให้มีข้อมูลเกี่ยวกับรายได้รายจ่ายของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะในหมู่ที่ 3 ต.วังวน อ.กันตัง จ.ตรัง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการใช้จ่ายเงินของชาวบ้านในส่วนที่ไม่จำเป็น

3.2 ทำให้ได้ทราบข้อมูลพื้นที่ความเป็นอยู่ของชาวบ้านวิถีชีวิตชาวประมงและการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้านได้รู้จักและสัมผัสถึงวิธีการหาหอยปะ กระบวนการต่างๆในการแปรรูป

3.3 ทำให้ได้ทราบข้อมูลความเหมาะสมของถิ่นที่อยู่อาศัยของหอยปะเพื่อใช้วางแผนทางการประกอบกิจการวางแผนการอนุรักษ์ฟื้นฟูหอยปะของชุมชนบ้านแหลม

3.4 ทำให้รู้ถึงช่องทางการตลาดของหอยปะว่าเมื่อได้มาแล้วจะไปทางไหนต่อแล้ว
นำไปทำอะไรได้บ้าง

4. นิยามคำศัพท์เฉพาะ

4.1 ชาวประมงพื้นบ้าน หมายถึง ชาวประมงในหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะเป็น
อาชีพดั้งเดิม

4.2 หอยปะ หมายถึง หอยสองฝา ลักษณะรูปร่างสามเหลี่ยม ตรงกลางนูนออกมา มีลาย
เล็กน้อยสีน้ำตาลอ่อน มีชื่อเรียกตามท้องถิ่นต่างๆ แตกต่างกันไป เช่น หอยหวาน หอยกระปุก
หอยตลับ และหอยตลับลายเป็นต้น

4.3 ช่องทางการตลาด หมายถึง กลุ่มของบุคคลหรือองค์กรธุรกิจที่เกี่ยวข้อง
กับกระบวนการในการเคลื่อนย้ายกรรมสิทธิ์ในตัวสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคคน
สุดท้ายหรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม

บทที่ 2

เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 สภาพพื้นที่

สภาพพื้นที่ของตำบลวังวนส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลนและติดชายทะเล บางส่วนเป็นที่ราบ สลับแนวภูเขาเตี้ยๆอยู่ทั่วไป ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำปะเหลียนไหลผ่าน ส่วนทาง ทิศใต้ติดต่อกับแม่น้ำปะเหลียนต่อเนื่องกับทะเลอันดามันจึงมีที่ราบลักษณะเป็นที่ราบชายฝั่ง ทางตอนกลางและทางทิศเหนือมีแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติและแนวเขตป่าถาวรตาม มติคณะรัฐมนตรีในหมู่บ้านที่ 2 และหมู่บ้านที่ 4

เขตการปกครอง จำนวนหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านท่าเรือ หมู่ที่ 2 บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 3 บ้านแหลม หมู่ที่ 4 บ้านป่าเต หมู่ที่ 5 บ้านนายอดทอง ประชากรทั้งสิ้น 3991 คน จำนวนครัวเรือน 932 ครัวเรือน

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลประชากร

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
	บ้านท่าเรือ	152	332	354	686
	บ้านห้วยลึก	239	400	415	815
	บ้านแหลม	216	564	550	1114
	บ้านป่าเต	143	330	340	670
	บ้านนายอดทอง	182	361	345	706
	รวม	932	1987	2004	3991

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลวังวน ณ พฤษภาคม 2552

สภาพทางเศรษฐกิจ ประชากรในตำบลวังวนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ซึ่งประมาณร้อยละ60ของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ก็มีอาชีพอื่นรองลงมา ได้แก่ ประมงชายฝั่ง รับจ้างทั่วไป ทำนาทุ่งกุลาคำ ค้าขาย ทำไร่จาก รับราชการ เกษตรกรรมอื่นๆ เช่น ทำสวนปาล์ม น้ำมัน ปลูกพืชผักสวนครัว(องค์การบริหารส่วนตำบลวังวน, 2553)

สภาพพื้นที่หมู่บ้านบ้านแหลม มีการเรียกชื่อตามสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้าน มีชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ลักษณะเป็นแหลมยื่นออกไปในแม่น้ำปะเหลียน ซึ่งบริเวณดังกล่าวสามารถมองเห็นชุมชนบ้านท่าเรือ หมู่ที่ 1 ได้ชัดเจน สภาพพื้นที่ที่เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลอันดามัน อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดตรัง พื้นที่ชายฝั่งทะเลติดต่อกับ 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอย่านตาขาว และอำเภอปะเหลียน มีแม่น้ำสายกันดั้ง และปะเหลียนไหลผ่าน ซึ่งเป็นแหล่งประกอบอาชีพของชาวประมง เขตพื้นที่อำเภอกันดั้ง และอำเภอใกล้เคียง (องค์การบริหารส่วนตำบลวังวน, 2553 : 3-4)

2.2 กลุ่มน้ำปะเหลียน

จังหวัดตรังมีระบบนิเวศที่สำคัญเชื่อมโยงตั้งแต่เทือกเขาบรรทัดเรื่อยมาจนถึงทะเล มีแม่น้ำสายสำคัญ 2 สาย ได้แก่ แม่น้ำตรังและแม่น้ำปะเหลียน แม่น้ำปะเหลียนเป็นแม่น้ำที่มีความยาวประมาณ 58 กิโลเมตร มีต้นน้ำอยู่ที่เทือกเขาบรรทัดไหลลงสู่ทะเลในเขตอำเภอกันตัง ไหลผ่าน 5 อำเภอในจังหวัดตรัง ได้แก่ อำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว อำเภอปะเหลียน อำเภอกันตัง และอำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง แม่น้ำปะเหลียนมีคลองสาขาจำนวนมาก โดยสามารถจำแนกคลองดังกล่าวเป็น 3 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นคลองที่แยกจากแม่น้ำปะเหลียน ณ บริเวณหนึ่ง ไหลแยกออกไปและวกมาบรรจบกับแม่น้ำปะเหลียนอีกบริเวณหนึ่ง ลักษณะที่สองคลองที่แยกจากแม่น้ำปะเหลียนแล้วปลายน้ำกลายเป็นหนองหรือมาบขนาดใหญ่ ลักษณะที่สามเป็นคลองที่มีต้นน้ำเป็นของตนเองแล้วไหลลงมาบรรจบกับแม่น้ำปะเหลียน แม่น้ำปะเหลียนมีคลองสาขาต่างๆ คือ กลุ่มน้ำย่อย ห้วยแดนหมี่ กลุ่มน้ำย่อยคลองบางหลูด กลุ่มน้ำย่อยคลองลำแกลง กลุ่มน้ำย่อยคลองลำปลอก กลุ่มน้ำย่อยคลองลำพิกุล สายน้ำไหลผ่านพื้นที่ต่างๆ มีชุมชนเกิดขึ้นมากมาย ครอบคลุม 118 หมู่บ้าน โดยชุมชนเหล่านี้จะอาศัยน้ำจากแม่น้ำและคลองสาขาดังกล่าวในการทำเกษตร การคมนาคม อุปโภคบริโภค ก่อให้เกิดลักษณะภูมินิเวศและวัฒนธรรมที่เรียกว่า “ลุ่มน้ำปะเหลียน”

ลุ่มน้ำปะเหลียนเป็นลุ่มน้ำขนาดเล็ก มีพื้นที่ 778 ตารางกิโลเมตร แต่เป็นลุ่มน้ำที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่น้ำกร่อยที่มีป่าชายเลนขึ้นอย่างหนาแน่นมีพื้นที่ป่าชายเลนมากกว่า 10,000 ไร่ ทอดยาวตลอดสองฝั่งแม่น้ำ และเป็นสถานที่ประกอบอาชีพของชุมชนมากกว่า 40 ชุมชน ผู้คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านและทำการเกษตรบริเวณลุ่มน้ำปะเหลียนส่วนที่เป็นน้ำกร่อย เป็นที่ตั้งของเกาะกลาง แม่น้ำปะเหลียนคือ เกาะหอไหร่ เกาะเหลาดำ เกาะนุ้ย เกาะกลาง เกาะกา ซึ่งเป็นแหล่งประกอบอาชีพหลักของคนในแถบนี้ (ลุ่มแม่น้ำปะเหลียน, 2550: 1-2)

2.3 หอยปะ

หอยปะมีชื่อเรียก common name ว่า Hard shell หรือ Venus shell มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Meretrix lusoria* เป็นหอยสองฝาที่มีขนาดเท่ากันรูปร่างสามเหลี่ยม ตรงกลางจะนูนออก เปลือกหนา ผิวนอกมีลักษณะมันวาว มีลายเล็กน้อยถึงสีน้ำตาลอ่อน หรือบางชนิดอาจไม่มีลายพื้นมีสีขาว ส่วนด้านในของฝาจะมีสีขาวขนาดของหอยที่พบมีความยาวตั้งแต่ 1.9 ซม. หอยปะจำแนกได้ตามอนุกรมวิธานดังนี้

Phylum Mollusea

Class Pelecypoda

Order Heteioconchia

Super Family Veneracea

Family Veneridae

Genus *Meretrix*

หอยปะอาศัยอยู่บริเวณปากแม่น้ำที่มีพื้นเป็นทรายหรือโคลนปนทรายโดยฝังตัวอยู่ใต้พื้นทรายที่มีความลึกจากผิวดินประมาณ 5-10 ซม. มีกล้ามเนื้อเท้าที่แข็งแรงใช้ในการขุดแทรกตัวลงไปใต้ทรายและมีท่อน้ำยาวยื่นขึ้นมาเหนือพื้นเพื่อรับอาหารและปล่อยเซลล์สืบพันธุ์ อาหารเป็นพวกสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก แพลงก์ตอนและอินทรีย์สาร หอยคลับลายหรือหอยปะสามารถเคลื่อนที่เพื่อไปอยู่อาศัยยังบริเวณอื่นที่สภาพแวดล้อมเหมาะกับการอยู่อาศัยของมันได้โดยการเปิด-ปิดฝาเพื่อให้เกิดแรงดันน้ำพาตัวหอยเคลื่อนที่ไปข้างหน้าได้

จากการศึกษาชีววิทยาการสืบพันธุ์ของหอยคลับ (*Meretrix sp*) โดยการใช้หอยคลับที่มีความยาว 2.00-5.77 ซม. ที่บริเวณปลายแหลมกลัด จังหวัดตราด จำนวน 287 ตัว พบว่า หอยคลับมีช่วงฤดูกาลวางเซลล์สืบพันธุ์ 2 ช่วง ระหว่างเดือนมิถุนายน - สิงหาคม กับช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน - มกราคม และพบในขนาดตั้งแต่ 2.63 ซม. ขึ้นไป ที่มีอวัยวะเพศอยู่ในระยะ mature เดือนที่พบว่ามี การวางไข่และเชื้อตัวผู้มากที่สุด ได้แก่ เดือนกรกฎาคมกับเดือนมกราคม หอยคลับจะเริ่มมีการเจริญของเซลล์อวัยวะเพศตั้งแต่ขนาด 2.25 ซม. ขึ้นไป หอยคลับขนาดเล็กจะมีอัตราส่วนเพศผู้มากกว่าเพศเมีย ส่วนหอยคลับขนาดใหญ่อัตราส่วนระหว่างเพศผู้ต่อเพศเมียจะเท่ากับ 1 : 1 (กนิษฐา สุทธิพันธ์, 2550 : 5)

2.4 ทฤษฎีช่องทางการตลาด

ความหมายของช่องทางการตลาด

A marketing channel is

a set of independent organizations involved

in the process of making a product or service

available for use or consumption.

(Stern, El-Ansary and Coughlan)

- กลุ่มองค์กรที่เป็นอิสระจากกัน

- เกี่ยวข้องกับกระบวนการ (ทางการตลาด)

- ทำให้มีผลิตภัณฑ์พร้อมสำหรับใช้หรือบริโภค

- ขอบข่ายของช่องทางการตลาด
 • เพื่อขยายตลาดจากท้องถิ่นสู่ตลาดระดับชาติและนานาชาติ (Domestic --> National --> International Markets)

- เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจัดจำหน่ายและการกระจายตัวสินค้า

รวมทั้งการจัดการค่าใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพ

- เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดจำหน่ายและการกระจายตัวสินค้าให้สอดคล้องกับ

พฤติกรรมผู้ซื้อ/ผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

- เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดจำหน่ายที่เหนือกว่าคู่แข่ง

- เพื่อเพิ่มความสามารถในการใช้โอกาสและหลีกเลี่ยงอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมการตลาด

ดังนั้น ธุรกิจอาจเลือกใช้ตัวกลางในทำหน้าที่ในช่องทางการตลาด

- การใช้ตัวกลาง (Intermediary) ในช่องทางการตลาด
 • การใช้ตัวกลาง (Intermediary) ในช่องทางการตลาด

- ตัวกลางช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการส่งผ่านสินค้าหรือบริการ ไปยังผู้บริโภค

จากการลดปริมาณการติดต่อ (Reduction in Number of Contacts)

- o อาจมีการเพิ่มตัวกลางจำนวนมากกว่า 1 ราย

- ในพื้นที่เดียวกัน (Competition)
- แบ่งสิทธิในพื้นที่ (Concessionaire)

- o หากมีตัวกลางน้อยเกินไปอาจเข้าถึงลูกค้าไม่ทั่วถึง แต่หากมีตัวกลางมากเกินไป อาจทำให้ต้นทุนโดยรวมเพิ่มขึ้น

การใช้ตัวกลาง (Intermediary) ในช่องทางการตลาด

- ตัวกลางมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในกระบวนการค้นหา (Facilitation of Searching Process)
 - o ผู้ซื้อมองหาผู้ขาย
 - o ผู้ขายมองหาผู้ซื้อ
- ตัวกลางช่วยสร้างมาตรฐานการทำกิจกรรมทางการตลาดที่มีลักษณะเกิดขึ้นซ้ำเป็นประจำ (Routinization of Transactions)
 - o ตัวกลางบางประเภท มีความชำนาญเฉพาะ (Know-how) ในด้านการจัดจำหน่าย การรับคำสั่งซื้อ การกระจายตัวสินค้า การรับชำระเงิน รวมถึงด้านการให้บริการ

อรรถประโยชน์ที่เกิดขึ้นในช่องทางการตลาด

1. อรรถประโยชน์ด้านรูปร่าง (Form Utility) การกำหนดขนาด น้ำหนัก ปริมาณ บรรจุภัณฑ์ ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า
2. อรรถประโยชน์ด้านสถานที่ (Place Utility) ความสะดวกในการซื้อหา การขนส่ง การชำระเงิน
3. อรรถประโยชน์ด้านเวลา (Time Utility) การได้รับสินค้าหรือบริการตามเวลาที่ลูกค้าต้องการ
4. อรรถประโยชน์ด้านการเป็นเจ้าของ (Ownership Utility) การมีกรรมสิทธิ์ในตัวสินค้า

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือชาวบ้านในหมู่ที่ 3 หมู่บ้านบ้านแหลม ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 216 ครัวเรือน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือชาวบ้านในหมู่ที่ 3 หมู่บ้านบ้านแหลม ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 50 ครัวเรือน เป็นเพศชาย 29 คน เพศหญิง 21 คน

3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์

3.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.3.1 ศึกษาข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาในการค้นหาความเหมาะสมของพื้นที่ประกอบอาชีพหาหอยปะในหมู่ที่ 3 หมู่บ้านบ้านแหลม ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จ. ตรัง

วิธีการดำเนินการ

- (1) สอบถามชาวประมงที่มีอาชีพหาหอยปะถึงข้อมูลของชุมชนภูมิปัญญาการหาหอยปะ รวมถึงพื้นที่ที่เหมาะสมของการอยู่อาศัยของหอยปะ
- (2) ขอข้อมูลชุมชนจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังวน
- (3) สรุปข้อมูล

3.3.2 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับประมงพื้นบ้านพื้นที่ที่เหมาะสม และเกี่ยวกับหอยปะ

ศึกษาการจัดสรรแรงงานรายได้และรายจ่ายแต่ละครัวเรือน

วิธีการดำเนินการ

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์แหล่งทรัพยากรหอยปะ

1. สอบถามชาวบ้านที่จอดเรือหลังจากกลับมาจากหาหอยว่ามีที่ไหนบ้างที่ชาวบ้านไปหาเป็นประจำ
2. เหมารถชาวบ้านไปหาหอยปะเพื่อจะไปดูวิธีการหาหอย
3. เก็บข้อมูลและรูปภาพจากชาวบ้านที่กำลังหาหอยปะ

ตอนที่ 2 สํารวจชาวบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ

1. เก็บข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังวนว่าชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งมีกี่คนในหมู่บ้านบ้านแหลม ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
2. สอบถามเรื่องการจัดสรรแรงงานของครอบครัวเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหาหอยปะ
3. เก็บข้อมูลจากชาวประมงพื้นบ้านที่ทำอาชีพหาหอยปะจำนวน 50 ครอบครัวเรือนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 50 ครอบครัวเรือน ในหมู่ที่ 3 ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
4. เก็บข้อมูลโดยเริ่มจากสัมภาษณ์ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมถนนก่อน จากนั้นก็ไปสัมภาษณ์ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามซอยเล็กที่อยู่ติดริมชายฝั่งและไปสุดที่ทำเรือบ้านแหลมที่เป็นที่สำหรับจอดเรือของชาวบ้านที่ไปและกลับมาจากการหาหอย

ตอนที่ 3 ศึกษาวิธีการหาหอยของชาวบ้าน

ภาพ 1 การหาด้วยมือ

ภาพ 2 การหาด้วยคราดมือ

ภาพ 3 การหาด้วยคราดเครื่อง

ตอนที่ 4 สํารวจราคาของหอยปะ

- 4.1 สํารวจขนาดของหอย ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่
- 4.2 สํารวจราคาของหอยตามขนาด
- 4.3 นับจำนวนของหอยตลับที่มีขนาดเล็ก กลาง ใหญ่

3.3.3 สร้างเครื่องแบบสอบถามใช้ในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ศึกษาช่องทางการตลาด

3.3.1 สัมภาษณ์ชาวบ้านที่หาหอยปะ

3.3.2 สัมภาษณ์ชาวบ้านที่ขายหอยสดกับหอยแปรรูป

3.3.3 สัมภาษณ์ชาวบ้านที่ขายหอยสดนำหอยที่ได้ไปขายที่ไหน

3.3.4 สัมภาษณ์ชาวบ้านที่ขายหอยแปรรูปว่าแปรรูปเป็นอะไรบ้างแล้วนำไปขายที่ไหน

3.3.5 ศึกษาขนาดและราคาของหอย

3.3.6 สัมภาษณ์แหล่งรับซื้อว่านำหอยไปส่งที่ไหน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อคณะผู้จัดทำได้ทำการตรวจสอบแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดมาประเมินผลโดยโปรแกรม Microsoft office excel โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

อธิบายรายรับรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean)

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
$\sum x$	หมายถึง	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
N	หมายถึง	จำนวนคะแนนในข้อมูลนั้น

3.5 การรายงานนำเสนอในรูปแบบบรรยายเชิงพรรณนา

3.6 เขียนรายงานและจัดทำเป็นรูปเล่มรายงาน

3.7 จัดประชุมนำเสนอผลการศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้องในชุมชน

บทที่ 4

ผลการดำเนินการ

4.1 ข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาและความเหมาะสมของพื้นที่ประกอบอาชีพหอยปะ

4.1.1 ข้อมูลชุมชน

ตำบลวังวนนั้นตั้งอยู่ในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีด้วยกัน 5 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านท่าเรือ หมู่บ้านห้วยลึก หมู่บ้านบ้านแหลม หมู่บ้านปาเต และหมู่บ้านนายอดทองโดยสภาพเศรษฐกิจในตำบลวังวนประชากรในตำบลวังวนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำสวนยางพาราซึ่งประมาณร้อยละ 60 ของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ก็มีอาชีพอื่นรองลงมาได้แก่ ประมงชายฝั่ง รับจ้างทั่วไป ทำนาทุ่งกุลาคำ ค้าขาย ทำใบจาก รับราชการ เกษตรกรรมอื่นๆ เช่นทำสวนปาล์ม น้ำมัน ปลุกพืชผักสวนครัว

ในหมู่บ้านบ้านแหลมนั้นประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมง เนื่องจากสภาพพื้นที่หมู่บ้านบ้านแหลมนั้นติดกับชายฝั่งทะเล หอยปะจึงมีมากในหมู่บ้านบ้านแหลม เพราะบ้านแหลมนั้นอยู่บริเวณแม่น้ำปะเหลียน หอยปะเป็นทรัพยากรที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ในแม่น้ำปะเหลียนตอนกลางบริเวณเกาะห่อไทรและเกาะกลางซึ่งติดต่อกับ 3 ตำบล คือ บ้านนา วังวน และทุ่งกระปือ

เกาะห่อไทรอยู่ในพื้นที่อำเภอปะเหลียนตามกฎหมาย แต่ในทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและการใช้ประโยชน์แล้วนั้น เกาะห่อไทรเป็นเสมือนธนาคารของคนใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกันตัง ปะเหลียน ย่านตาขาว และหาดสำราญ ในช่วงน้ำขึ้นสูงสุดหาดทรายและพื้นที่เกาะส่วนใหญ่จมอยู่ใต้น้ำ แต่เมื่อน้ำลดจะเห็นหาดทรายเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งหาดทรายเหล่านี้จะเป็นที่ประกอบอาชีพของคนจำนวนมาก

เกาะกลาง (หน้าวังวน) มีพื้นที่ประมาณ 300 ไร่ อยู่กลางแม่น้ำปะเหลียน ประกอบด้วย ป่าชายเลน ป่าจาก เป็นเกาะที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรประมง โดยเฉพาะ ปูดำ และปลาชนิดต่างๆ เมื่อปี 2547 ได้มีการจัดการพื้นที่เกาะกลางเป็นป่าชายเลนชุมชนและจัดทำเขตอนุรักษ์หอยปะ

4.1.2 ภูมิปัญญาในการหาหอยปะ

- ชาวบ้านจะหาหอย 2 ช่วง เนื่องจากเวลาน้ำขึ้นน้ำลงโดยปกติมี 1 รอบ แต่ฝั่งอันดามันจะมีน้ำขึ้นน้ำลง 2 รอบ ดังนั้นชาวบ้านจึงหาหอยได้ 2 ช่วง คือ ช่วงเช้ามีดและช่วงบ่าย ช่วงเช้าชาวบ้านหาหอยในวันที่ขึ้น 1 ค่ำ – 8 ค่ำ เวลา 4 โมงเช้าเป็นต้น แล้วแต่ระดับน้ำจะลดลง ช่วงไหนแต่ไม่เกิน 6 โมงเช้า ช่วงบ่ายวันที่มี 12 ค่ำ – 15 ค่ำ ช่วงเวลาที่ไปหาคือ บ่ายโมงเป็นต้นไป แล้วแต่ระดับน้ำ

- วัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการหาหอย

วัสดุที่ใช้ในการหาหอย

การพัฒนาเครื่องมือในการจับหอยปะจากการคราดหอยด้วยมือมาเป็นการ จับหอยด้วยตะแกรงเหล็กที่เป็นซี่ มีรูจวนติดด้านหลัง และใช้เรือหางยาวลากคราดหอยโดยไม่แยกขนาดไม่สร้างความเสียหาย หรือส่งผลกระทบต่อปริมาณหอย เนื่องจากเชื่อว่าหอยปะมีอายุเพียง 1 ปี เท่านั้น หากไม่จับหอยเหล่านี้ก็จะตายไปอย่างเปล่าประโยชน์ และการที่ปล่อยให้หอยมีปริมาณหนาแน่นเกินไปจะทำให้หอยตายไปเองโดยธรรมชาติเนื่องจากความแออัด นอกจากนี้ การจับหอยกระทำกันเฉพาะในช่วง 6-8 เดือนเท่านั้น โดยจะหยุดในช่วงฤดูฝนหรือช่วงมรสุม ไม่ได้ทำการจับหอยกันตลอดทั้งปี

อุปกรณ์และวิธีที่ใช้ในการหาหอยปะประกอบด้วย

วิธีที่	อุปกรณ์ที่ใช้หา	ใช้สำหรับ
1		ภาพที่ 1 เ่ง ใส่นำหอยที่หาได้มาใสในแบ่งแล้วคัดเลือกขนาดหอยขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ใสในแบ่งแต่ละใบเพื่อจะนำไปซังกิโยขาย
2		ภาพที่ 2 กระสอบหรือถุง ใช้สำหรับใส่หอยในขณะที่กำลังหา
3		ภาพที่ 3 คราดมือ ใช้ในการหาหอยโดยวิธีลากไปตามพื้นทราย
4		ภาพที่ 4 ใช้คราดเครื่อง ใช้ด้วยคราดที่ลากด้วยเรือหางยาว(การหาด้วยวิธีนี้เสี่ยงต่อการลดลงของจำนวนหอยปะและเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของหอยปะมาก)

- วิธีการในการหาหอย

ภาพที่ 5 การหาด้วยมือ

ภาพที่ 6 การหาด้วยคราดมือ

ภาพที่ 7 การหาด้วยคราดเครื่อง

- แหล่งอาศัยบริเวณที่มีพื้นเป็นทรายหรือโคลนปนทราย โดยฝังตัวอยู่ใต้พื้นทราย ที่มีความลึกจากผิวดินประมาณ 5-10 ซม. ช่วงฤดูวางไข่ 2 ช่วง คือ มิถุนายน-สิงหาคม และพฤศจิกายน-มกราคม

- ช่วงเวลาที่หาหอยช่วงเช้าเริ่ม 5 โมงเช้า ถึง 8 โมงเช้า ช่วงบ่ายเริ่มบ่ายโมงถึง 4 โมงเย็น ไปหาครั้งละ 3 ชั่วโมง

- ขนาดของหอย

ภาพที่ 8 หอยขนาดใหญ่

หอยขนาดใหญ่มีจำนวน 30 ตัว/กิโลกรัม

ภาพที่ 9 หอยขนาดกลาง

หอยขนาดกลางมีจำนวน 45-50 ตัว/กิโลกรัม

4.1.3 พื้นที่เหมาะสมในการอยู่อาศัยของหอยปะ

- ลักษณะดินเป็นทรายหรือโคลนปนทราย

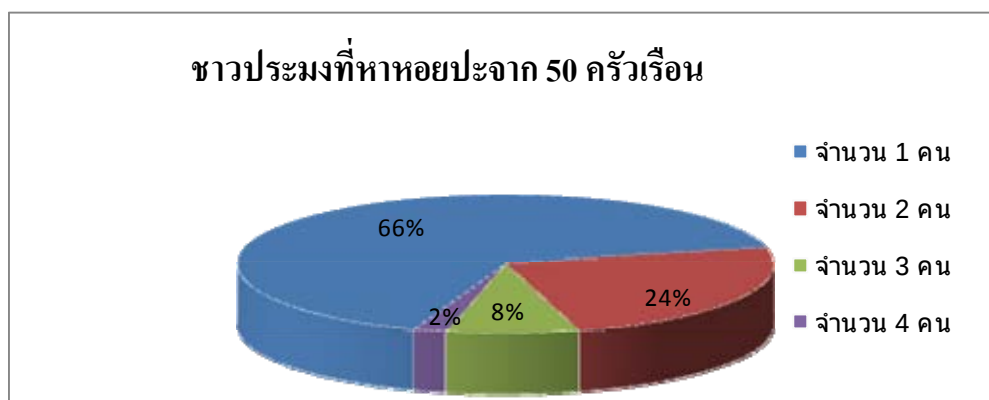
- ชายฝั่งจังหวัดตรัง มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องทรัพยากรชายฝั่ง เช่น ป่าชายเลน ปะการัง หญ้าทะเล และทรัพยากรสัตว์น้ำต่างๆ มีชุมชนนับร้อยชุมชนที่ได้พึ่งพาทรัพยากรชายฝั่งเหล่านี้ บริเวณแม่น้ำปะเหลียนนับเป็นแหล่งทรัพยากรชายฝั่งที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดตรัง บริเวณปากน้ำปะเหลียนที่มีลักษณะเป็นคลองน้ำกร่อยที่เป็นรอยต่อระหว่างน้ำจืดและน้ำเค็มอุดมไปด้วยอินทรีย์สารที่เป็นอาหารสำคัญสำหรับสัตว์น้ำ ทำให้บริเวณคลองปะเหลียนซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอกันตัง อำเภอปะเหลียน และอำเภอย่านตาขาว เป็นแหล่งทรัพยากรชายฝั่งที่สำคัญ โดยเฉพาะหอยปะ ซึ่งมีจำนวนมหาศาล ชาวประมงใน 3 อำเภอดังกล่าวได้ใช้ประโยชน์จากหอยปะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ

4.2 การจัดสรรแรงงานของครอบครัวและรายรับรายจ่าย

4.2.1 การจัดสรรแรงงาน

จากการสัมภาษณ์การจัดสรรแรงงานของครอบครัวที่ไปหาหอยปะโดยส่วนใหญ่จะออกไปหาหอยเพียงคนเดียวจำนวน 33 ครอบครัว รองลงมา 2 คน/ครัวเรือน จำนวน 12 ครัวเรือน 3 คน / ครัวเรือน จำนวน 4 ครัวเรือน และออกไปหาหอย 4 คน/ครัวเรือน จำนวน 1 ครัวเรือน พบว่าร้อยละ 66 จะออกไปหาหอยเพียงคนเดียว รองลงมาร้อยละ 24 ออกไปหาหอย 2 คน ส่วนในวันหยุดบางครัวเรือนก็พาลูกหลานไปด้วย

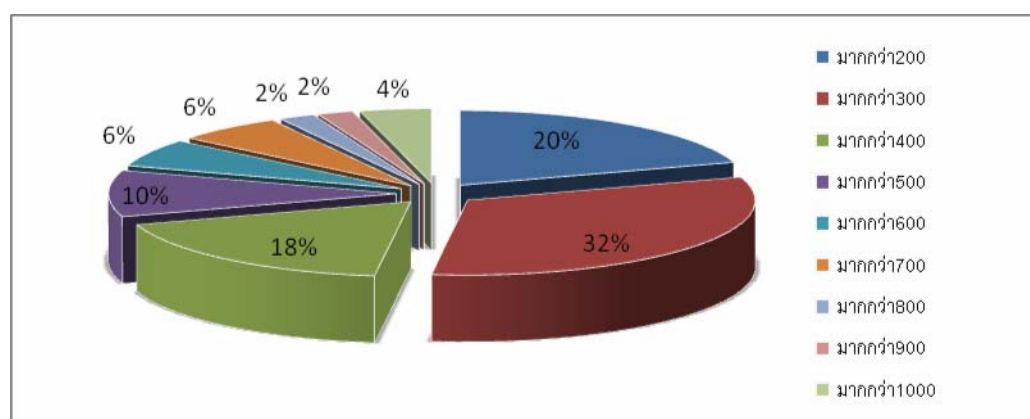
แผนภาพ 4.2.1 แสดงจำนวนแรงงานในการหาหอยปะของ 50 ครั้วเรือน

4.2.2 รายได้ของครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องรายได้ของครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 78 มีรายได้น้อยกว่า 500 บาท และร้อยละ 22 มีรายได้สูงกว่าร้อยละ 22 มีรายได้สูงกว่า 500 บาทขึ้นไป โดยพบว่าชาวบ้านที่มีรายได้ระหว่าง 200 - 400 บาท อุปกรณ์ที่ใช้คือมือเปล่าและคราดมือ ส่วนกลุ่มที่รายได้ 500 บาทขึ้นไป จะใช้คราดเครื่องลากไปกับเรือหางยาว ข้อมูลดังแสดงใน ตารางที่ 4.2.2

แผนภาพ 4.2.2 แสดงรายได้ของครั้วเรือนจาก 50 ครั้วเรือน

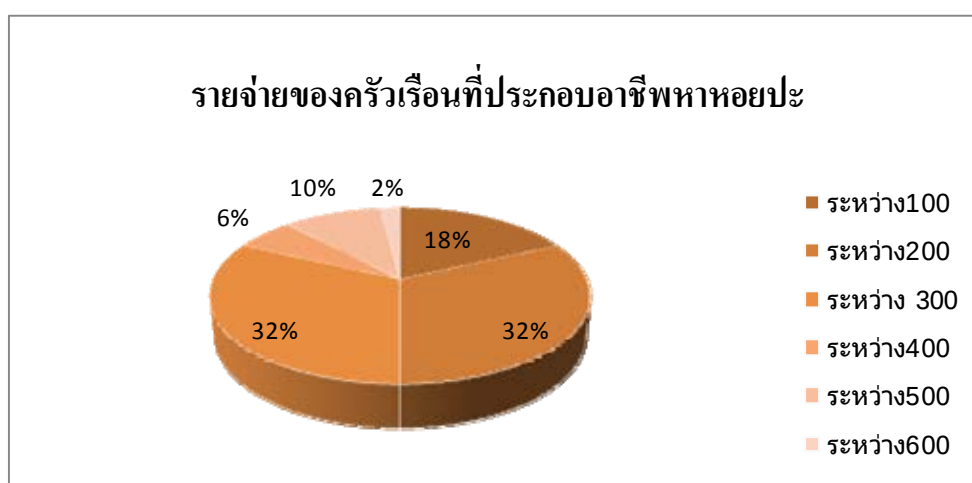
ตารางที่ 4.2.2 แสดงรายรับของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะในหมู่ที่ 3
ต.วังวน อ.กันตัง จ.ตรัง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 300 บาท	9	18.0
300 – 500 บาท	30	60.0
501 – 700 บาท	6	12.0
701 – 900 บาท	3	6.0
901 – 1,100 บาท	1	2.0
มากกว่า 1,100 บาท	1	2.0
รวม	50	100.0

รายรับสูงสุด 1,200 บาท รายรับต่ำสุด 200 บาท รายรับเฉลี่ย 435.4 บาทต่อวัน

4.2.3 รายจ่ายของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ พบว่ารายจ่ายของแต่ละครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 32 จะมีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 200 บาท และ 300 บาท รองลงมาร้อยละ 18 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 100 บาท โดยรายจ่ายในที่นี้คือรายจ่ายทั้งหมดของชาวบ้านในแต่ละวัน

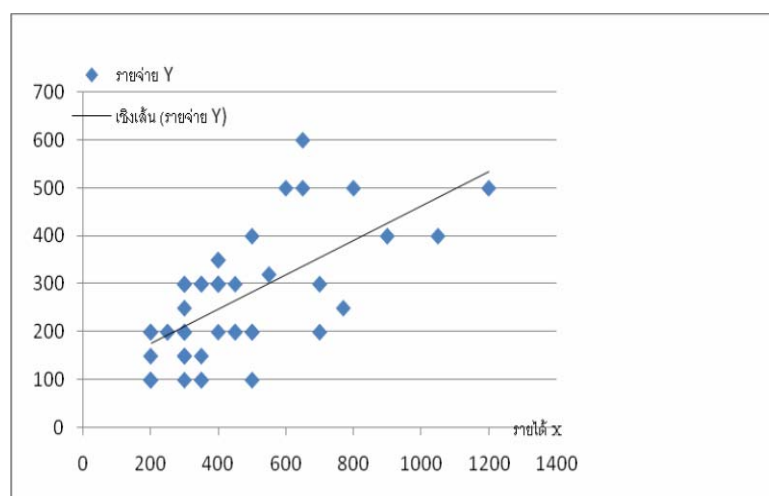

ตารางที่ 4.2.3 แสดงรายจ่ายของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะในหมู่ที่ 3
ต.วังวน อ.กันตัง จ.ตรัง

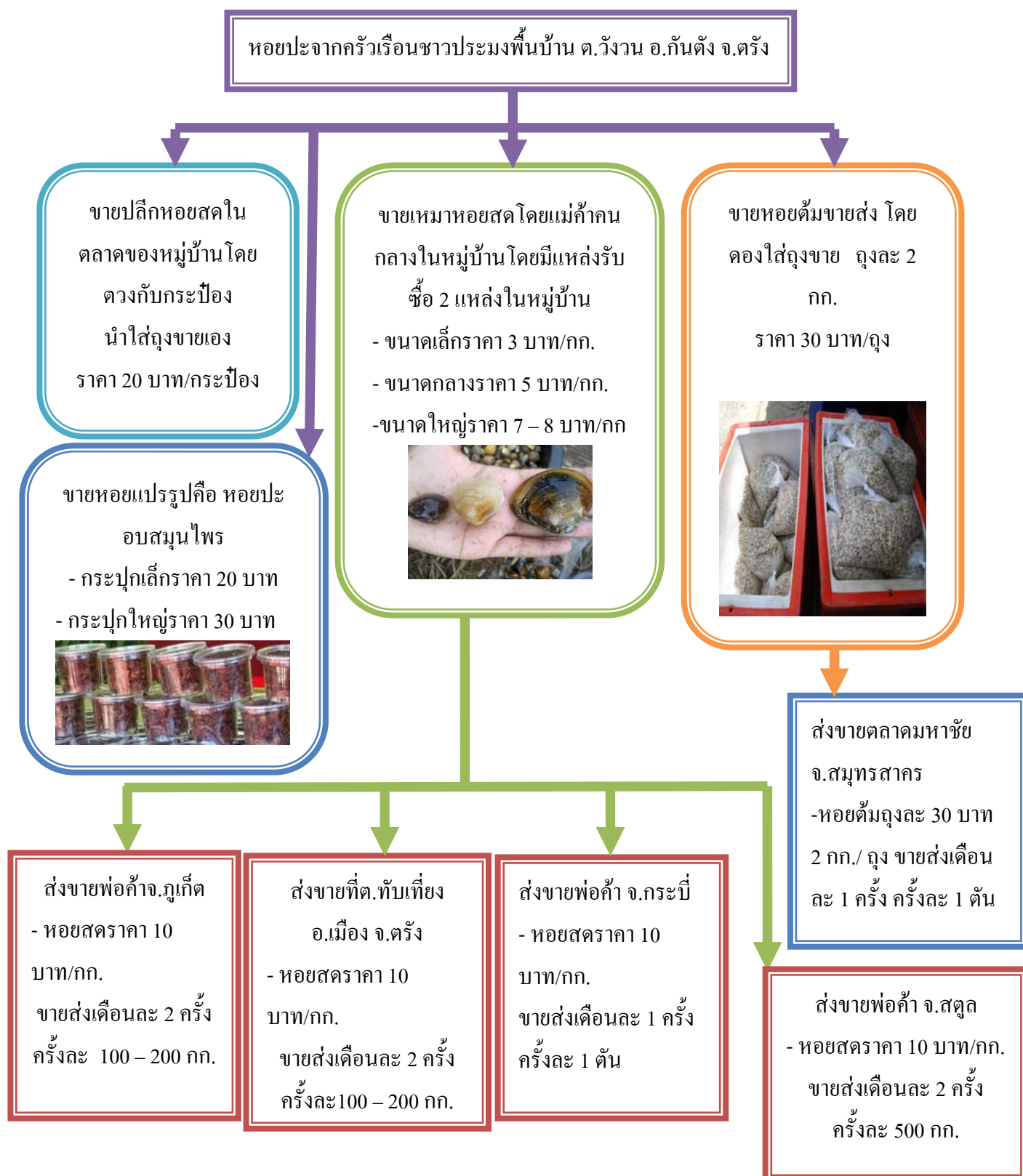
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 300 บาท	41	82.0
301 – 500 บาท	8	16.0
มากกว่า 500 บาท	1	2.0
รวม	50	100.0

รายจ่ายสูงสุด 600 บาท รายจ่ายต่ำสุด 100 บาท รายจ่ายเฉลี่ย 262.4 บาทต่อวัน

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ X และรายจ่าย Y

4.3 ช่องทางการตลาด

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการดำเนินการ

ข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาในการค้นหาความเหมาะสมของพื้นที่

จากการดำเนินการศึกษา สอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนภูมิปัญญาชาวบ้านและความเหมาะสมของพื้นที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ 50 คน คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านเกี่ยวกับความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพพื้นที่ของหมู่บ้าน อาชีพดั้งเดิม วิธีการหาหอย อุปกรณ์ที่ใช้และสภาพพื้นที่ที่อยู่ของหอยปะ จากการสอบถามคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านทราบว่า สภาพพื้นที่หมู่บ้านบ้านแหลม มีการเรียกชื่อตามลักษณะของหมู่บ้าน มีชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ลักษณะเป็นแหลมยื่นออกไปในแม่น้ำปะเหลียน ซึ่งบริเวณดังกล่าวสามารถมองเห็นชุมชนบ้านท่าเรือ ดังนั้นจึงเรียกว่าบ้านแหลม อาชีพดั้งเดิมของคนในหมู่บ้านคืออาชีพประมงชายฝั่ง ได้แก่ อาชีพหาปูดำ หาหอยปะ หาหอยนางรม หาปลา อาชีพเหล่านี้ก็ยังมีอยู่ในปัจจุบันแต่ก็มีเพิ่มมาคือ อาชีพเลี้ยงหอยนางรม เลี้ยงปลาในกระชัง แต่ก็นี้น้อยกว่าเมื่อก่อนเพราะเมื่อเวลาผ่านไปอาชีพกสิกรรมเริ่มแพร่หลายขึ้นอาชีพเหล่านี้ก็เข้ามาแทนอาชีพดั้งเดิม ชาวบ้านที่มีที่ดินส่วนตัวก็หันมาทำกสิกรรมยางพารา ปาล์มมากขึ้น แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังคงอาชีพเดิมอยู่จนถึงทุกวันนี้ เพราะว่าตราบไคที่แม่น้ำปะเหลียนยังมีความอุดมสมบูรณ์ที่แห่งนี้ก็คือชุมทรัพย์ได้ทะเลของชาวบ้าน และเมื่อได้ถามชาวบ้านว่าอาชีพหาหอยปะเริ่มมาได้ยังไง ชาวบ้านก็บอกว่า มันมีมาตั้งแต่โบราณจากที่ชาวบ้านหาหอยมากิน มาปรุงอาหาร เมื่อเหลือจากกินก็เอาไปขายนานๆ ไปก็มีผู้คนรู้จักหอยปะกันมากขึ้น เมื่อคนรู้จักมากขึ้นก็มีผู้บริโภคมเพิ่มขึ้น ความต้องการในตลาดก็มากขึ้นจึงเป็นเหตุให้มีอาชีพนี้ขึ้น เมื่อมีอาชีพหาหอยปะเกิดขึ้นชาวบ้านก็คิดหาวิธีหาหอยให้ได้ปริมาณมากขึ้นกว่าเดิมจากที่หาด้วยมือที่เป็นวิธีดั้งเดิม ก็หันมาใช้อุปกรณ์ขึ้น จึงทำให้เกิดเครื่องมือที่เรียกว่าคราดมือและคราดเครื่องขึ้น โดยการพัฒนาเครื่องมือในการจับหอยปะจากการคราดหอยด้วยมือมาเป็นการจับหอยด้วยตะแกรงเหล็กที่เป็นซี่มีถุงอวนติดด้านหลังและใช้เรือหางยาวลากคราดหอยโดยไม่แยกขนาดไม่สร้างความเสียหายหรือส่งผลกระทบต่อปริมาณหอย เนื่องจากเชื่อว่าหอยปะมีอายุเพียง 1 ปี เท่านั้น หากไม่จับหอยเหล่านี้ก็จะตายไปอย่างเปล่าประโยชน์ และการที่ปล่อยให้หอยมีปริมาณหนาแน่นเกินไปจะทำให้หอยตายไปเองโดยธรรมชาติ เนื่องจากความแออัด นอกจากนี้การจับหอยกระทำกันเฉพาะในช่วง 6-8 เดือนเท่านั้น โดยจะหยุดในช่วงฤดูฝนหรือช่วงมรสุมไม่ได้ทำการจับหอยกันตลอดทั้งปีวิถีชีวิตของชาวบ้าน ชาวบ้านจะหาหอย 2 ช่วง เนื่องจากเวลาน้ำขึ้นน้ำลงโดยปกติมี 1 รอบ แต่ฝั่งอันดามัน

จะมีน้ำขึ้นน้ำลง 2 รอบ ดังนั้นชาวบ้านจึงหาหอยได้ 2 ช่วง คือ ช่วงเช้ามีดและช่วงบ่าย ช่วงเช้าชาวบ้านหาหอยในวันที่ขึ้น 1 คำ – 8 คำ เวลา 4 โมงเช้าเป็นต้น แล้วแต่ระดับน้ำจะลดลงช่วงไหนแต่ไม่เกิน 6 โมงเช้า ช่วงบ่ายวันที่มี 12 คำ – 15 คำ ช่วงเวลาที่ไปหาคือ บ่ายโมงเป็นต้นไป แล้วแต่ระดับน้ำใช้เวลาในการหาหอยครั้งละ 3 ชั่วโมง และสภาพพื้นที่ที่อยู่ของหอยปะเป็นพื้นที่ทรายปนดินโคลน

รายรับรายจ่ายของชาวบ้าน

ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะมีรายได้ตั้งแต่วันละ 200 บาท จนถึง 1,000 บาท ขึ้นอยู่กับจำนวนแรงงานที่ไปหาหอย และเครื่องมือที่ใช้ คือหากมีแรงงานช่วยหลายคน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพก็จะทำให้หาหอยได้มาก เมื่อลองศึกษารายได้ของชาวบ้านที่เหลือจากรายจ่ายในแต่ละวันของชาวบ้านพบว่า ในแต่ละวันชาวบ้านจะเหลือเงินจากค่าใช้จ่ายไม่มากนักแต่ก็พอที่ชาวบ้านจะอยู่ได้ เพราะว่าชาวบ้านบางส่วนประกอบอาชีพอื่นเป็นอาชีพหลัก และหาหอยปะเป็นอาชีพเสริม ส่วนชาวบ้านที่หาหอยปะเป็นอาชีพหลักก็ประกอบอาชีพอื่นๆเป็นอาชีพเสริมด้วย เช่น ทำใบจาก รับจ้างกวาดน้ำยาง เป็นต้น ในแต่ละวันชาวบ้านจะไปหาหอยปะวันละ 3 ชั่วโมง ปริมาณหอยที่ได้ในแต่ละวันขึ้นอยู่กับกรรมวิธีในการหาหอยของชาวบ้านอย่างชาวบ้านที่หาหอยได้เยอะก็จะมีเครื่องมือช่วยในการหา คือ คราดมือและคราดเครื่อง ส่วนชาวบ้านที่หาหอยได้น้อยเพราะว่าหาด้วยมือหอยที่ได้จึงมีปริมาณที่น้อยกว่าชาวบ้านที่ใช้คราดเครื่องและคราดมือรวมไปถึงแรงงานที่ใช้ในการหาหอยครั้งนี้ ชาวบ้านที่หาหอยได้มากก็จะมีรายได้มากกว่าชาวบ้านที่หาหอยได้น้อย การจำหน่ายหอยของชาวบ้านมีด้วยกัน 2 วิธี คือการขายหอยสดหรือขายหอยเปลือก และการขายหอยต้ม รายได้ก็ชาวบ้านก็จะแตกต่างกันไปตามการจำหน่าย ชาวบ้านที่ขายหอยต้มรายได้ก็จะดีกว่าการขายหอยสด แต่การขายหอยต้มจะยุ่งยากกว่าการขายหอยสด เนื่องจากจะต้องนำหอยมาต้มในกระทะใบใหญ่แล้วนำเนื้อหอยมาชั่งกิโลใส่ถุงขายซึ่งต่างจากการขายหอยสดคือเมื่อได้หอยจากที่ไปหามาแล้วก็จะคัดเลือกขนาดหอยแล้วนำไปขายตามขนาดราคาก็จะต่างกันไปตามขนาดของหอย

ช่องทางการตลาดของหอยปะ

จากการที่ได้สำรวจพบว่าช่องทางการตลาดของหอยปะที่ชาวบ้านได้นำไปจำหน่ายเริ่มจาก หอยที่ได้จากการหาของชาวบ้านที่ขายนำไปขายด้วยกัน 2 วิธี คือ การขายหอยสดและการขายหอยปะแปรรูป เช่น การขายหอยต้ม การหาหอยที่แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หอยสดที่ชาวบ้านได้จะนำไปขายที่แหล่งรับซื้อในหมู่บ้านแม่คำคณกลางในหมู่บ้านจะส่งไปขายต่อต่างจังหวัด โดยส่งไปขายพ่อค้า จ.ภูเก็ต จ.กระบี่ ต.ทับเที่ยง อ.เมืองตรัง จ.สตูล และมหาชัย จ.สมุทรสาคร โดยหอยสดจะส่งขายพ่อค้า จ.ภูเก็ต ต.ทับเที่ยง ในราคากิโลกรัมละ 10 บาท เดือนละ 2 ครั้ง ครั้งละ 100-200 กก.

จ. กระบี่ในราคากิโลกรัมละ 10 บาท เดือนละครั้งๆละ 1 ตัน และจ.สตูลในราคากิโลกรัมละ 10 บาท เดือนละ 2 ครั้งๆ ละ 500 กก. หอยต้มส่งขายกระบี่และมหาชัยในราคากิโลกรัมราคาถุงละ 30 บาท เดือนละ 1 ตัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรช่วยกันอนุรักษ์หอยปะเพื่อที่จะไม่ให้หอยสูญพันธุ์
2. ควรคิดใช้คราดเครื่องในการหาหอยปะเพราะจะส่งผลกระทบต่อปริมาณหอย เนื่องจากเชื่อว่าหอยปะมีอายุเพียง 1 ปี เท่านั้น

อ้างอิง

อ้างอิง

ขนิษฐา สุทธิพันธ์. 2550. **ลุ่มแม่น้ำปะเหลียน** : เอกสารอัดสำเนา.

ขนิษฐา สุทธิพันธ์. 2550. “ หอยปะ ” ในการศึกษาเบื้องต้นการจัดการหอยปะอย่างยั่งยืนใน

5 หมู่บ้าน ของจ.ตรัง : เอกสารอัดสำเนา.

ตำบลบ้านแหลม.2553. **ข้อมูลทั่วไป**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://lham3.moobanthai.com/>
(วันที่ค้นข้อมูล:12 ตุลาคม 2553).

ธนาคารแห่งประเทศไทย.2553. **เศรษฐกิจภาคใต้**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.bot.or.th/Thai/.../Thai/.../EconomicStructure.aspx>

(วันที่ค้นข้อมูล:16 กรกฎาคม 2553).

สารสนเทศ จังหวัดตรัง.2553. **สภาพทางเศรษฐกิจเศรษฐกิจ**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<http://www.lib.ru.ac.th/trang/tranginfo/economy.html>

(วันที่ค้นข้อมูล :16 กรกฎาคม 2553).

Marketing Channels of Distribution .2553. **ช่องทางการตลาด**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.ba.cmu.ac.th/~ek/705331> (วันที่ค้นข้อมูล:12 ตุลาคม 2553).

ภาคผนวก ก

รายรับ รายจ่าย ปริมาณหอยที่ได้ในแต่ละวันของ
ชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ

ตารางที่ 1 แสดงรายรับรายจ่าย ปริมาณหอยที่ได้ในแต่ละวันของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ

ลำดับ ที่	รายชื่อ	รายรับ	รายจ่าย	ปริมาณหอย ที่ได้/วัน	แรงงานใน ครัวเรือน	ประกอบเป็นอาชีพ		รูปแบบการจำหน่ายหอย	
						หลัก	เสริม	หอยเปลือก	หอยแปรรูป
1	นายชาย ชิดชื่น	450	300	62	1	/		/	
2	นายหมาดหราบ ณะสม	1,200	500	192	4		/	/	
3	นายเหวด เหล่หมุด	1,050	400	150	1		/	/	
4	นายสนั่น หมวกเทพ	900	400	300	3		/	/	
5	นายกิตรณ เอ็งฉวน	350	300	100	1	/		/	
6	นายขอม เงินยอง	400	300	100	1	/		/	
7	นายหละ ทึ่งเหม	350	100	100	1		/	/	
8	นายหยา เหล่หมุด	300	300	100	1		/	/	
9	นายชะโกบ มะเส้น	400	300	200	2		/	/	
10	นายสิทธิศักดิ์ เสวงจันทร์	500	200	200	2	/		/	
11	นายจรรณ ชูดวง	400	300	133	1	/		/	
12	นายสมากเกรียติ เงินยอง	400	350	50	2	/		/	
13	นายหยาด หมินหละ	400	300	200	2		/	/	
14	นายมะเหนือ ณะสม	700	300	100	2		/	/	
15	นายภิพัฒน์ โสสถ	300	100	50	1		/	/	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	รายชื่อ	รายรับ	รายจ่าย	ปริมาณหอย ที่ได้/วัน	แรงงานใน ครัวเรือน	ประกอบเป็นอาชีพ		รูปแบบการจำหน่ายหอย	
						หลัก	เสริม	หอยเปลือก	หอยแปรรูป
16	นายสุทธิชัย เพชรน้อย	500	100	200	1		/	/	
17	นายสุชาติ หลังน้ย	350	100	50	1		/	/	
18	นายเจ๊ะเลาะ สีหมัด	350	150	50	1		/	/	
19	นายอาคม เป้าทอง	300	150	100	1		/	/	
20	นายพงศักดิ์ เสลา	200	100	100	1		/	/	
21	นายน้อย เป้าทอง	200	100	100	1		/	/	
22	นายอภิสิทธิ์ ณะสตาร์	200	100	100	1		/	/	
23	นายสนั่น เหล่หมุด	770	250	110	3	/		/	
24	นายอับดุลเลาะห์ ณะสม	700	200	100	2		/	/	
25	นายจ้านรร พูลเพ็ช	450	200	225	1	/		/	
26	นายหิ้ม หมินหมิน	450	200	225	1	/		/	
27	นายเกาะเณม เหล่หมุด	200	200	100	1		/	/	
28	นายบุญ เหล่หมุด	250	200	80	1		/	/	
29	นายโล่ แลงสร	250	200	80	2		/	/	
30	นางอา เตะเส้น	200	200	100	1	/		/	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	รายชื่อ	รายรับ	รายจ่าย	ปริมาณหอย ที่ได้/วัน	แรงงานใน ครัวเรือน	ประกอบเป็นอาชีพ		รูปแบบการจำหน่ายหอย	
						หลัก	เสริม	หอยเปลือก	หอยแปรรูป
31	นางสาวนุ้ย ณะสตาร์	200	200	50	1	/		/	
32	นางติปะ เหล่หมุด	300	250	100	1	/		/	
33	นางวรรณวิไล มะเส้น	300	200	200	2	/		/	
34	นางอร ชูมี	300	200	300	2	/		/	
35	นางหะ มะเส้น	300	200	300	2	/			/
36	นางอุษา ดวงสุวรรณ	400	200	150	1	/		/	
37	นางหยิน กิมเจียง	500	200	150	1		/	/	
38	นางสระหรี ณะสม	200	150	100	1	/		/	
39	นางสมใจ ชิตชลธาร	300	150	10	1		/		/
40	นางแดง หมวกเทพ	400	350	70	2	/		/	
41	นางเสาะเปี้ยะ สีหมัด	550	320	170	3	/		/	
42	นางมนตรี หลีเหม	400	300	133	1	/		/	
43	นางนุ้ย หมั่นหมื่น	300	300	10	1		/		/
44	นางชยาภรณ์ นานางสว	300	300	100	1	/		/	
45	นายสำรวย หมวกเทพ	350	300	200	1		/	/	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	รายชื่อ	รายรับ	รายจ่าย	ปริมาณหอย ที่ได้/วัน	แรงงานใน ครัวเรือน	ประกอบเป็นอาชีพ		รูปแบบการจำหน่ายหอย	
						หลัก	เสริม	หอยเปลือก	หอยแปรรูป
46	นางสหรี่ ณะสม	500	400	20	1	/			/
47	นางหะ เบญจทรัพย์	800	500	30	2	/			/
48	นางเสาะ ณะสม	650	600	30	2	/			/
49	นางปิเราะ คนขยัน	600	500	40	1	/			/
50	นางรอใบคะ หลั่งนุ้ย	650	500	40	2	/			/

ภาคผนวก ข

ภาพกิจกรรม

สัมภาษณ์ชาวบ้านที่กลับจากหาหอยแล้วมาจอดเรือที่ทำเรือบ้านแหลม

สำรวจวัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการหาหอย

สำรวจวัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการหาหอย

สำรวจวิถีชีวิตของชาวบ้านที่กลับมาจากการหาหอย

เตรียมตัวออกเดินทางไปสำรวจพื้นที่หาหอยปะแล้วซื้ออาหารและน้ำมันที่ร้านค้าสดทำเรือเวลา 5 โมงเช้า

จุดมุ่งหมายหาหอยที่อยู่อ่างหน้าและกำลังรอเรือที่จ้างมารับที่ทำเรือ

ออกเดินทางไปหาคลื่นซึ่งเป็นหาดที่ใกล้ที่สุดในหมู่บ้านบ้านแหลม

เมื่อถึงหาดสั้นจะเห็นมีเรือของชาวบ้านมาจอดอยู่ก่อนแล้ว ชาวบ้านบางคนกำลังดำน้ำหาหอยระหว่างน้ำยังไม่ลดมาก

สำรวจพื้นที่ที่ใช้ในการหาหอยปะสภาพพื้นที่เป็นทรายปนโคลน

สำรวจระบบนิเวศตัวน้ำอื่นๆ ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง

ประมาณ 6 โมงเช้า จะเริ่มมีชาวบ้านมาหาหอยเพิ่มขึ้นโดยด้านหลังหาดจะเป็นป่าโกงกางมีโขดอยู่และเป็นที่อยู่ของหอยนางรม ชาวบ้านที่จะหาหอยนางรมก็จะไปหาด้านหลังหาด

สำรวจลักษณะการอยู่ของหอยการฝังตัวของหอยปะ

สำรวจวิธีการหาหอยโดยใช้คราดมือและการหาด้วยมือ

เดินทางกลับหมู่บ้านเมื่อเวลา 7 โมงเช้าโดยจะไปจอดเรือที่ทำเรือบ้านแหลม

ภาคผนวก ค

แบบสำรวจชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพ

หาหอยปะ

โครงการ เส้นทางตลาดของหอยตลับ(หอยปะ)ในหมู่ที่ 3 ต.วังวน อ.กันตัง จ.ตรัง

แบบสอบถามงานวิจัย สกว.

แบบสอบถาม ตอนที่ 1

ผู้ที่ประกอบอาชีพหาหอยตลับในหมู่ที่ 3 ต.วังวน อ.กันตัง จ.ตรัง

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงใน () หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านเพียงคำตอบเดียว

1.เพศ	() ชาย	() หญิง
2.อายุ	() ต่ำกว่า 31 ปี	() 31-35 ปี
	() 36-40 ปี	() 41-45 ปี
3.การศึกษา	() ประถมศึกษาปีที่1-3	() ประถมศึกษาปีที่4-6
	() มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	() มัธยมศึกษาปีที่ 4-6
	() ปวช.-ปวส.	() ปริญญาตรี

แบบสอบถาม ตอนที่ 2

1. รายรับต่อวันเฉลี่ยต่อครัวเรือน.....บาท
2. รายจ่ายต่อวันเฉลี่ยต่อครัวเรือน.....บาท
3. ระยะเวลาที่หากี่วันในหนึ่งเดือน.....วัน
4. จำนวนผู้ประกอบอาชีพหาหอยตลับ/ครัวเรือน.....คน
5. สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการหาหอยตลับ.....
6. วิธีการในการหาหอยตลับ.....วิธี
 - 1) 2) 3).....
7. อุปกรณ์ที่ใช้ในการหาหอยตลับ ได้แก่
 - 1) 2) 3).....
8. ระยะเวลาในการหาหอยตลับ.....ชั่วโมง
9. ปริมาณของหอยตลับ/วัน.....กิโลกรัม
10. ระยะเวลาในการหาหอยตลับ/ปี.....เดือน

11. ปัญหาและอุปสรรคในการหาหอยดัล

11. 1).....

11. 2).....

11.3).....

12. ผลผลิตของหอยปะ.....ชนิด

แบบสอบถาม ตอนที่ 3

1. แรงงานที่หาหอยดัล.....คน

2. () อาชีพหลัก () อาชีพเสริม

3. รายได้เฉลี่ย/วัน.....บาท

4. รายได้เฉลี่ย/คน/วัน.....บาท

5. วิธีการขายหอย

5.1 ขายส่ง(หอยสด) / กก.ละ.....บาท รวม / กก.บาท

5.2 ขายปลีก(หอยสด) / ถุงละ.....บาท รวม / ถุงบาท

5.3 ขายหอยแปรรูป.....บาท

5.3.1 หอยต้ม/กก.บาท

5.3.2 หอยดอง/ถุงบาท

5.3.3 หอยอบสมุนไพร/กระปุก.....บาท

5.3.4 อื่นๆรวม.....บาท

6. รายจ่ายแต่ละครัวเรือนของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ

6.1 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง บาท

6.2 ค่าอุปกรณ์บาท

6.3 ค่าอาหารบาท

6.4 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ.....บาท

รวม.....บาท

แบบสอบถามตอนที่ 4

1. หอยสด ขายปลีก แหล่งรับซื้อ

1) 2) 3).....

ขายส่ง แหล่งรับซื้อ

1) 2) 3).....

2. หอยคอง ขายปลีกแหล่งรับซื้อ

1) 2) 3)

ขายส่ง แหล่งรับซื้อ

1) 2) 3).....

3. หอยคั้ม ขายปลีก แหล่งรับซื้อ

1) 2) 3).....

ขายส่ง แหล่งรับซื้อ

1) 2) 3).....

4. หอยอบสมุนไพร ขายปลีกแหล่งรับซื้อ

2) 2) 3)

ขายส่ง แหล่งรับซื้อ

1) 2) 3).....

5. อื่นๆ.....